

Jord- och skogsbruksutskottet

Klimatårsberättelse 2019

Till miljöutskottet

INLEDNING

Remiss

Klimatårsberättelse 2019 (B 17/2019 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för utlåtande till miljöutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Saara Lilja-Rothsten, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Birgitta Vainio-Mattila, jord- och skogsbruksministeriet
- trafikråd Saara Jääskeläinen, kommunikationsministeriet
- specialsakkunnig Mikko Paloneva, arbets- och näringsministeriet
- miljöråd Magnus Cederlöf, miljöministeriet
- statssekreterare Terhi Lehtonen, miljöministeriet
- forskningsprofessor Kristiina Regina, Naturresursinstitutet
- ordförande Markku Ollikainen, Klimatpanelen
- energi- och klimatchef Ahti Fagerblom, Skogsindustrin rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Enligt 14 § i klimatlagen (609/2015) ska statsrådet varje kalenderår lämna en klimatårsberättelse till riksdagen. Med klimatårsberättelsen följs det upp hur den klimatpolitiska planen på medellång sikt (KAISU) utfaller. Den medellånga planen innehåller åtgärder för att uppnå utsläppsminskningens målet för sektorn som omfattas av ansvarsfördelningen fram till 2030. Berättelsen innehåller således inga uppgifter om den handlande sektorn eller markanvändningssektorn (markanvändning, ändringar i markanvändningen och skogsbruk). I sektorn för ansvarsfördelning in-

Utlåtande JsUU 6/2019 rd

går bland annat utsläpp från transport, jordbruk, individuell uppvärmning av byggnader och avfallshantering.

Enligt 14 § i klimatlagen ska till riksdagen årligen i klimatårsberättelsen ges uppgifter om utsläppsutvecklingen inom sektorn för ansvarsfördelning, hur målen för minskning av utsläppen enligt den medellånga planen har uppfyllts och om de ytterligare åtgärder som krävs för att målen ska nås. Vartannat år ska statsrådet informera riksdagen om de politiska åtgärder som vidtagits enligt den medellånga planen och vart fjärde år lämna uppgifter om anpassningsåtgärderna enligt anpassningsplanen har varit tillräckliga och effektiva. Berättelsen är den första i sitt slag och innehåller därför alla dessa uppgifter.

Jord- och skogsbruksutskottet anser att berättelsen i sig är en bra möjlighet att regelbundet behandla aktuella klimatpolitiska frågor i riksdagen, men anser samtidigt att det är viktigt att berättelsen ges i form av ett lättillgängligt och koncist informationspaket. På så sätt kan den nyttiggöras i ett större sammanhang. Utskottet behandlar här berättelsen inom ramen för sitt eget ansvarsområde.

Jordbruk

En del av utsläppen från jordbruket rapporteras inom ansvarsfördelningssektorn och en del inom markanvändningssektorn, påpekar utskottet. Vad beträffar klimatårsberättelsen är de utsläpp som räknas in i ansvarsfördelningssektorn relevanta. De består främst av dikväveoxidutsläpp från jordbruksjord, metanutsläpp från produktionsdjurens matsmältning och utsläpp av metan- och dikväveoxid från gödselhantering plus samt i liten utsträckning också av koldioxidutsläpp från kalkning och gödsling med urea. Med tanke på helhetsbilden är enligt utskottet viktigt att beakta att markanvändningssektorn och skogarna i sin helhet är naturvetenskapliga kolsänkor.

Enligt årsberättelsen minskade utsläppen från jordbruket med 0,3 procent mellan 2005 och 2017. Om åtgärderna enligt den medellånga planen genomförs som planerat, kan utsläppen från jordbruket minska med 10 procent fram till 2030. Regeringsprogrammets mål om att nå ett koldioxidneutralt Finland 2035 genom att påskynda åtgärderna för utsläppsminskning och stärka kolsänkorna kommer att också inverka på målen för jordbruket, framhåller utskottet. Vidare betonar utskottet att åtgärderna för att minska växthusgasutsläppen från jordbruket måste utgå från att åtgärderna ska vara så effektiva som möjligt. De får dock inte ytterligare försämra situationen för den inhemska jordbrukssektorn som redan nu lider av lönsamhetsproblem. I och med klimatförändringen kommer den inhemska matproduktionen att ha en viktigare roll än den någonsin haft sedan den globala marknaden öppnades. Klimatpolitiken ska trygga livsmedelsproduktionen och den globala livsmedelstryggheten. Inom EU har självförsörjningsgraden inom jordbruket de senaste åren legat på i snitt 84 procent medan den hos oss fortfarande är i snitt 72 procent. Bara ett fåtal länder i världen är nettoexportörer av mat. Mänskligheten och samhällsfreden är beroende av dessa länder och av logistik och fungerande handelsrelationer. Vi är beroende av varandra, men alltför stort beroende medför också stora sårbarheter. Med avseende på transporter är Finland en ö. Därför kan utvecklingen i Finland inte gå mot lägre självförsörjning. Jord- och skogsbruksutskottet betonar därför att målet för den finländska jordbruks- och livsmedelspolitiken nu och i framtiden måste vara att garantera den nationella livsmedelstryggheten och näringsrik kost för dem som bor i Finland.

Utlåtande JsUU 6/2019 rd

Åtgärder inom jordbruket

I en bilaga till klimatårsrapporten presenteras åtgärder inom jordbruket enligt den medellånga planen. Bland åtgärderna märks följande: organogen jord odlas mångårigt utan att beredas, grundvattenytan höjs med hjälp av reglerbar dränering, organogen jord beskogas, biogasproduktionen främjas, kolinlagringen i jorden främjas och bevaras och initiativet för 4 promille mer kol genomförs via forskningsprojekt och försök och matsvinnet reduceras. Utskottet konstaterar att det till stora delar har varit fråga om att fortsätta och effektivisera användningen av befintliga åtgärder. Till exempel miljöersättning för fleråriga vallar på torv- och mullmark, miljöersättning och investeringsstöd för reglerbar dränering och investeringsstöd för biogasanläggningar ingår i programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014–2020.

Utskottet påpekar att jordbrukssektorn besitter en biogaspotential. Om biogasanläggningar anläggs på rätt sätt gagnar det omfördelningen av näringsämnen från jordbruket från överskottsområden till underskottsområden. Samtidigt reduceras växthusgasutsläppen inom jordbrukssektorn och minskar behovet av att omvandla torvmark till åkermark. Den energi som genereras vid bioförgasning gör det möjligt att separera gödsel och transportera torrsubstans längre bort från gårdscentralen. På så sätt minskar behovet av att röja åkrarna när fosfor i torrsubstans kan transporteras längre bort eller till någon annan gård på ett lönsamt sätt. Följaktligen är det viktigt att det fortsatt satsas på åtgärder för att backa upp biogasproduktionen.

Organogen jordbruksjord består av många åkertyper, och utmaningen är att ta fram utsläppsminskingsåtgärder som är kostnadseffektiva, rationella i regionalt hänseende, hållbara på sikt och överlag godtagbara. Efterfrågan på mat kommer att öka i framtiden och därför måste vi i fortsättningen framför allt fokusera på att effektivisera produktionen, alltså på att minska utsläppen per producerad liter eller producerat kilo, menar jord- och skogsbruksutskottet. Utskottet betonar också i detta sammanhang att den nationella livsmedelstryggheten är viktig och att produktionens koldioxidavtryck och etiska förankring bäst kan påverkas när maten produceras i eget land. Det är ytterst viktigt att se till att vi inte med fel typ av åtgärder ger upphov till koldioxidläckage och skyndar på utläggning av produktionen flyttas till länder med sämre klimatpolitiska mål, miljöskydd och välfärd för djur än i Finland.

Genom ägoregleringar görs skiften och lotter större, och avstånden förkortas. Det är viktigt att regleringarna fortsätter, anser utskottet och konstaterar att en god fastighetsstruktur inte bara förbättrar lönsamheten utan också ger vissa klimatfördelar.

Målet med det internationella alternativet 4 promille är att visa att jordbrukssektorn har möjligheter att medverka till att statsekonomierna bli koldioxidneutrala på sikt. I Finland är vi medvetna om detta och det ingår åtgärder för att öka och bevara kolinlagringen i jorden i programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014–2020 (t.ex. återvinning av näringsämnen och organiska ämnen, växttäckte vintertid på åkrar, miljövärdsvallar). Utskottet framhåller att det är viktigt att ytterligare undersöka vilka praktiska åtgärder det finns för att öka kolinlagringen i jordbruksjord. Utskottet betonar dock att det för närvarande är viktigt att satsa på forskningsprojekt och experiment som stöder forskning och som ger information om de effektivaste metoderna för att binda kol i jorden, vilket gör det möjligt att främja praktiska åtgärder på grundval av evidensbaserad kunskap.

Utlåtande JsUU 6/2019 rd

Vidare påpekar utskottet att beskogning av organogena åkrar på lågavkastande skiften i sig är en motiverad faktor som effektivt minskar utsläppen. Det bör dock noteras att beskogning av organogen jord avviker från normal skogsvård, och det kan hända att avkastningen från virkesförsäljning är liten.

Genom reglerbar dränering går det att minska utsläppen på torvmarker om grundvattenytan höjs vid dräneringen. Samtidigt betonar utskottet att forskningen spelar en viktig roll, likaså åtgärder för att ta fram mer exakta metoder för att verifiera utsläppsminskningar. Utskottet betonar dessutom att det enligt Naturresursinstitut finns 32 000 hektar torvmark i vårt land som används med låg avkastning. I vissa fall är restaurering eller beskogning ett tänkbart alternativ för att minska utsläppen utan att självförsörjningsgraden inom livsmedelsproduktionen kommer i riskzonen.

Avslutningsvis framhåller utskottet att de åtgärder som jordbruket vidtar inom ansvarsfördelningssektorn gäller utsläpp inom animalisk produktion och markbundna utsläpp. Men också konsumenternas beteende, som att övergå till hållbar kost och minska matsvinnet, påverkar utsläppsutvecklingen inom jordbruket. Vad gäller utsläppsminskningen inom matkonsumtionen är det av största vikt att ta fram åtgärder för att reducera matsvinnet och för att konsumenterna ska hålla sig till den kost som ingår i näringsrekommendationerna.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottet anför

att miljöutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors 12.11.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anne Kalmari cent
vice ordförande Ritva Elomaa saf
medlem Heikki Autto saml
medlem Seppo Eskelinen sd
medlem Janne Heikkinen saml
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Mikko Lundén saf
medlem Jari Myllykoski vänst
medlem Raimo Piirainen sd
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Mikko Savola cent
medlem Peter Östman kd
ersättare Atte Harjanne gröna
ersättare Lulu Ranne saf.

Utlåtande JsUU 6/2019 rd

Sekreterare var

plenarråd Miika Suves.